



DEMOKRATIJOS NUOSMUKIS

Senovės graikai turėjo priežodį, kad dievai, jei ką nors nori sunaikinti, tai pirma atima protą. Apsvarstydamas šiandieninę pasaulio padėtį, aš nesusilaikau nuo pagundos patikėti, kad jei ne dievai, tai gal specialia slapta pasiaukojusių sovietinių mokslininkų draugija bus išradusi milžiniško pajėgumo narkotikus, pajėgesnius už agurkus, mandragorą ar visus kitus „miegušumą keliančius pasaulio sirupus“, Jago išgirtus, kokius tik jie pajėgia išsunkti, išgarinti ir kur tik begalima paskleisti nedoruose vakarų „imperialistų“ kraštuose. Šitaip elgdamiesi jie bus pajėgę palenkti varkaričių politikus ir apskritai visuomenę, o ypač Didž. Britanijoje, galvoti, kad, nepaisant visų akivaizdžių įrodymų, prieštaraujančių jų pažiūrai, jie jausmingai teta gyvena viltimi, jog dar tebėra galimas „taikus sugyvenimas“ tarp „demokratių“ Vakarų ir to, ką dabar jau miręs lordas Vansittartas labai tikusiai yra pavadinęs Totalitaria. Iš tiesų toji viltis yra pasiekusi tokias neįtikimas aukštumas, kad mes jau savo tarpe turime daugelį didžiai šviesių vyrų ir moterų, tikinčių, jog „kultūriniais ryšiais“, turizmo plėtimu, draugiškomis sportinėmis varžybomis ir lenktynėmis, o visų labiausiai vienpusiškai atsisakydami branduolinių ginklų mes beveik visiškai galime pakeisti draugo Nikitos ir piktadarišką jo bendradarbių širdis, dėl to — kas čia dabar žino? — gal pasiseks paveikti juos suprantai ir įvertinti sudėtingą mūsų „gyvenimo būdo“ grožį. Šio gyvenimo būdo veikiamąja galia iš tiesų yra įtikėjęs Sir Stephen King-Hall, kuris ramiai ir šaltai ir be jokių dvejojimų gali priimti net galimą šio krašto tarybinę okupaciją. Jis tiki, kad mūsų politinio, socialinio ir kultūrinio gyvenimo pavyzdys būtina baigsis okupacinių pajėgų ir civilinių krašto gyventojų su silydimu į viena, o paskui jau viskas eis, lyg įvestu patepta. Tai gi mes turim laikyti sukryžiaų pirštus ir būti pasiruošę išskėtom rankom priimti užpuolikus.

Lietuvos ūkio padėtis skaitmenimis

Simas Miglinas

Komunistinė statistika iki šiol nėra pasižymėjusi tikslumu. Ji sąmoningai sudaroma, kad nusišleptų bei pridengtų sovietinio gyvenimo santvarkoje pasireiškusias spragas. Turėdama šiuos tikslus, toji statistika labai dažnai teoperuoja procentiniais duomenimis, sąmoningai nutylėdama pramonės bei žemės ūkio augimo ar kritimo apimtį. Tik pastaraisiais metais retkarčiais pateikiama šitk tiek duomenų vienu ar kitu klausimu. Tačiau ir pateikiami duomenys supainiojami ir nesudaro sąlygų visu tikslumu įžvelgti tikrovinę būklę.

Keli pavyzdžiai, rodą sovietinių statistikų skelbiamų duomenų vingius. Apie pavergtosios Lietuvos ūkio lygį tepradėta išsistarti, operuojant skaitmenimis, tik pasta raisiais metais. Bet ir skelbiamieji duomenys sąmoningai painiojami. Pavyzdžiui, 1957 metų pirmojo pusmečio apyskaitiniame pranešime Statistikos Valdyba prie Lietuvos ministerių tarybos tik procentais pa minėjo kolchozuose bei sovchozuose gyvulių skaičiaus didėjimą. Tuo tarpu praėjusių metų pabaigoje pirmą kartą paskelbė duomenis, kiek iš viso gyvulių esama visų rūšių ūkiuose, tai yra kolchozuose, sovchozuose, mažame skaičiuje išlikusių pavienių ūkių ir kolchozininkų bei darbininkų turi mus gyvulius kartu sudėjus. Skelbtieji duomenys buvo išreikšti tokiais skaitmenimis:

Visų rūšių ūkiuose: galvijų 1.023.100, Karvių 623.400, kiaulių 1.118.000, avių ir ožkų 457.500.

Tie skaitmenys rodė visų rūšių ūkiuose buvus tiek gyvulių.

Minėtoji statistikos valdyba, skelbdama duomenis šių metų pirmojo pusmečio, jau operuoja skaičiais, tenusakantiems gyvulių kiekių tik kolchozuose ir sovchozuose. Esą, š.m. liepos 31 dieną buvę (kolchozuose ir sovchozuose):

Galvijų 476.500, karvių 225.200, kiaulių 665.400, avių ir ožkų 216.600.

Be to, ta proga nurodyta, jog nuo 1957 rugpiučio 1 iki šių metų liepos 31 dienos kolchozuose ir sovchozuose galvijų padidėjo 52.200, karvių 30.700, kiaulių 181.800 ir avių ir ožkų 7.100. Tie skaitmenys sudaro sąlygas kiek daugiau įžvelgti tikrąją padėtį. Jų išvestinė rodo, jog kolchozininkai, te sinaudoja 60 arų sodybiniais sklypais, ir darbininkai bei tarnautojai pavergtoje Lietuvoje gyvulių daugiau išlaiko, negu kad jų esama bolševikinio tipo dvaruose, vadinamuose kolchozais ir sovchozais. Iš aukščiau pateiktų duomenų gaunamas toks vaizdas:

Gyvulių skaičius visų rūšių ūkiuose 1958 m. sausio 1 d.: galvijų 1.023.100, karvių 624.400, kiaulių 1.118.000, avių ir ožkų 457.500.

Kolchozuose ir sovchozuose: galvijų 476.500, karvių 225.200, kiaulių 665.400, avių ir ožkų 216.600.

E. J. HARRISON
Buv. Britų Vicekonsulas Lietuvoje

Ar čia tarybiniai mokslininkai yra atsakingi, ar ne dėl įsigalėjimo tarp mūsų tos šiandieninės trumparegystės, bet, jokios abejonės nėra, **aukščiausia garbė** tarp jų, kurie bet kokia kaina nori viršūnių konferencijos, priklauso ne žemesniam asmeniui, kaip istorikas A.J.P. Taylor, kuris tuo klausimu reiškia savo pažiūras straipsnyje, pavadintame „Mes neturime atgizti Chruščiovui nugarų“ ir išspausdintame „Sunday Express“. Reikia sutikti, kad jei iki šiol mūsų vakarietiškieji vadai nėra dar įžiūrėję nenugalimų kliūčių viršūniams pasitarimams su draugu Nikita jo gersiuose praeities ryšiuose su Stalinu, kaip masinių žudynių bendrininku, tai, atrod, nebebūtų logiško pagrindo, ko čia dar tos lankščios jų sažinės turėtų baidytis per konferencijos stalą paspausti jo kruviną ranką vien tik dėl to, kad dar keturios aukos buvo pridėtos prie tų nesuskaičiuojamų žudynių, kurias jis yra įvykdes Ukrainoje ir už kurias tarp lietuvių, lenkų ir rusų tremtinių jis yra įsigijęs „budelio“, „kat“ ir „palach“ pravardę. Be to, jeigu pa starojo meto įrodymai, kad tarybinis komunizmas vis dar kietai tebesilaiko blaivaus savo mokslo, jog tikslas pateisina priemones, nebūtų įveikęs išblaškyti vakarietišams iliuzijų, jog viršūninė konferencija gali duoti visiškai patikimą rusų garantiją, vertą to popieriaus, kuriame ji pasirašoma, tai koks nors kitas galimas nepasisekimas gali būti ir neimamas galvon. Jo kiu atveju vakarų demokratijoms vargu bėra ko prašyti, kai jos pasiryžusios priimti tokią darbotvarkę, iš kurios išjungtas bet koks neapgalvotas suminėjimas pavergtųjų tautų, ir tuo duodamas suprastai jų pasiryžimas vesti derybas su Kremliaus aukštaisiais nusikaltėliais tuo pagrindu, kuris rytų Europoje palieka esamąją teritorinę pa

dėtį. O kas man labiausiai neduoda ramybės, tai, būtent, Mr. Taylor žinomasis kairiojo sparno palinkimas taip dangstyti savo objektyvius istorinius svarstymus, kad iš tiesų pasidaro taip, jog vakarų atsakumas pasidaro jau didžia dalimi atsakin gas už „komunizmo baisybes“! Ir nors jis sutinka pripažinti, kad Imre Nagy nužudymas buvo „baisus nusikaltimas“, bet vis dar tvirtina, kad „jeigu mes dabar šurkščiai pasibaisėdami nusigrįšime nuo Rusijos, tai ten bus dar daugiau nužudymų, daugiau nusikaltimų — Vengrijoje, Lenkijoje, pačioje Rusijoje“. Ir, žinoma, nedori Vakarai bus laikomi didžiai atsakingais už tokį graudų reikalų vystymąsi. Kaip savo metu lordas Vansittart yra tapl tikrai pabrėžęs viename paskutiniųjų savo puikių laiškų, išspausdintų „Manchester Guardian“, mes turime neslepiamo palinkimo, net pasiryžimo žiūrėti pro pirštus į milijonų aukų likimą tarybinėse koncentracijos stovyklose, balškčiai ir beprotiškai tikėdamiesi, kad mūsų abejingumas pagerins angli-sovietų santykius. Nei lenkai, nei lietuviai, latviai ar estai negali lengvai užmiršti tai, kad Niurnberge sąjungininkai dalyvavo begėdiškame farse, leisdami prie teisų stalo atsistėti teisti nacių nusikaltėlių rusui, kurio paties vyriausybė, įsine-ninta Staline, prieš nesena laiką nuodėmin gal buvo sutarusi pasidalyti Lietuvą. Anomis dienomis jau buvo prieita aiškos išvados, kad rusai yra kalti už tą gąsdinantį nusikaltimą — išžudymą Katyne 10.000 lenkų karininkų, bet iki šiol, kiek man žinoma, nė viena sąjungininkų įstaiga dėl to nebuvo pakėlus savo smerkiamojo balso. Dėl to būtų labai įdomu dabar išgirst, kaip Mr. Taylor šiandien aptartų tą būdingą rusiško barbariško mąstyseną ir jo, taip sakant, nepaprastą metodą vertinti morali nę atsakomybę už pastaruosius kraštutinu-mą rodančius įvykius. Bet, gal būt, remian-tis jo istorine pažvalga, po Stalino mirties mes būsime nemokėję įvertinti žinomo fakto, kad „Chruščiovas nėra pasirodęs įtartinas, kaip kruvinas tironas, koks buvo Stalina“, ir tai žymia dalimi būtų laikytina mūsų atsakomybe už Nikitos nukrypimą atgal į senuosius įpročius, kuriuos jis bus pasisavinęs iš Stalino ir kurių, kaip atrodo, istorikas Taylor arba nėra girdėjęs, arba apsimeta nežinąs. Būdamas toks, koks gal ir yra, jis atsargiai pažymi, kad Nikita „nėra nužudęs Rusijoje savo varžovų, o tik ištrėmęs juos (mano pabrauktai). Tai pažanga“. Dėkome už tą menką gailėstiną mąstyseną. Bet pasirodo, kad čia bus tik tokia kilni išvada, jog jis nemato jokių stambių prieštaravimų ir moralinio šlykštumo vakarų demokratijoje, kuri galėjo pasmerkti mirti nacių karo nusikaltėlius, bet dabar norėtų ir uoliai gyventų taikoje ir draugystėje su tironiškuoju režimu, kurio rėmėjai šiandien vargu kuo mažiau yra nusikaltę, jeigu iš viso dar mažiau, ir vargu ar mažiau biauariais nusikaltimais už tuos nacių ir japonus, kurie buvo nubausti mirtim. O mūsų prikimę kairiojo sparno mokslinčiai ir ružavųjų salonų žmonės būna beveik ištinkami stabo, kai tik iškyla klausimas ir imama ginčytis, ar Ispanija yra įsileistina į Jungtines Tautas, bet būna visiškai patenkinti, matydami komunistų atstovus, mikliai besinaudojančius savo ve to teise Saugumo Taryboje, toje pažeminto je organizacijoje.

Koks teisingas buvo tas didysis vyras, lordas Vansittart, kai rašė: „Mes būdavome įpratę nubrėžti liniją. Daugiau jau nebebrėžiame. Jeigu demokratija ir toliau eis tuo keliu, tai ji neišlaikys kovoje už laisvę, kuri vis labiau pralaimima. Ji vis labiau apgaudinėjama, ir spauda padeda čia“.

PRIVATINIS KARVĖS GELBĖS PLANAS

A. Sniečkus partijos CK posėdyje pasisakė, kad, norint kiekvienam šimte hektarų naudojamos žemės turėti po 23 karves (kaip Chruščiovas reikalauja), reikia karvių skaičių visame žemės ūkyje padidinti pusantro karto. Tai reiškia, kad į planą jau įskaitomas ir privatinis ūkio sektorius, nes be jo užsimojimo neįmanoma įvykdyti 23 karvės 100 ha reiškia 897.000 karvių. Tiek jų turėtų būti pagal užsimojimą apie 1961-62 metus (1939 m. be Klaipėdos krašto buvo 805.450). Vadinasi, dabar jų iš viso turėtų būti apie 598.000 (Metų pradžioį sprendžiant iš 1957 m. pieno gamybos duomenų, buvo apskaičiuota Lietuvoj buvus 542.300, iš jų kolchozuose ir sovchozuose apie 202.000, arba mažiau kaip po 6 vienam šimtui jų valdomų naudmenų. Tik pridėjus privačius karves bus galima patenkinti Chruščiovo reikalavimus. (LNA)

dalinus kiekvienam gyventojui, per pusmetį teko daugiau kaip 88 litrai.

Pateiktieji sugretinimai rodo, jog Sovietų Sąjungos pieno ir mėsos gamyba yra dideliuose nuotoliuose nuo neprikli. Lietuvos lygio. Tie duomenys taip pat rodo, jog prie vartinių kolchozinės santvarkos įvedimu sovietinis okupantas sugriovė Lietuvos ūkį ir jis nepajėgia atsigausti ligi šiol.

„Europos Lietuvio“ skaitytojai visada būdavo supažindinami su tais kovingais, bet kartu šiltais žodžiais, John F. Stewart atsiunčiamais DBL Sąjungos vadybei kiekvieną kartą, kai tik būdavo švenčiamas koks nors žymesis įvykis, o ypač Vasario Šešioliktosios progomis.

Tų šiltų ir kovingų žodžių, Lietuvai ir lietuviams reiškiamos meilės iš John Stewart (dėdės Jono, kaip jis lietuvių buvo vadinamas ir pats mėgdavo tokį vardą kar-toti) jau nebeįsigrįšime: jis rugpiučio 5 d. mirė Edinburge (palaidotas Newtonton ka-pūnėse Edinburge). Mirė sulaukęs 88 metų amžiaus.

Tai buvo nepaprastas žmogus, ne fiziškai (priešingai, fizinis mirties jis sulaukė jau visiškai sukiužęs, paliejęs, ligotas, beveik aklas, nebeperiskirias su ligonio lo-va). Tai buvo žmogus, kuris, pats kilęs iš Afrikon nusikėlusių skotų ir laikęs save „seniausiu dar gyvu Pletų Afrikos skotu“, kaip rašo „The Scotsman“, buvęs kartu seniausias išlikęs lietuvis, estas, latvis, ukrainietis, kanadietis, niufaundlandietis, arba, trumpiau sakant, gyvas išlikęs senlau-sias pasaulio pilietis. Toks jo sąkymas ir kitų laikymas jį tokiu kyla iš to, kad jis jungė save vis su gyvenimu ir žmonėmis tų kraštuose, kuriuose jis yra dirbęs ar bent lankęsis. Susirašinėdavo šis žmogus net septyniomis kalbomis — anglų, prancūzų, vokiečių, olandų, ispanų, italų ir portugalų.

Ypatingai glaudūs jo ryšiai buvo su pa-baltiečiais ir ukrainiečiais.

Iš profesijos jis buvo inžinierius, 1889 m. tarnavo Gerosios Vilties Iškūlyje, pas-kui Transvalyje. Mėgo ir dirbti ir keliauti,

Septynios DIENOS

KELIONĖ Į MĖNULĮ NEPASISEKĖ

Praeitą sekmadienį amerikiečių iššautoji raketa, skirta kelionei į mėnulį, po 77 sekundžių susprogo. Pagal projektą dalis ra-ketos turėjo atsiskirti maždaug po 157 se-kundžių.

PASITARIMAI BAIGTI SU VILTIMI

D. Britanijos min. pirm. Macmillan ta-rėsi su Graikijos ir Turkijos vyriausybė-mis dėl Kipro ateities, o taip pat ir su pa-čios salos graikų ir turkų bendruomenių vadovais. Jo pagrindinis siūlymas buvo — septynerius metus išsilaikyti saloje ramiai, kad būtų galima gražiai išspręsti valdymo-si formą.

KIEK MOKAMA UŽ ŽMOGAUS GELBĖJIMĄ

Paryžiaus policija paskelbė normas, ku-rios bus mokamos už skėstančio žmogaus gelbėjimą. Jei kas skėstančiam išties ran-ką, irklą ar virvę — gaus 2.000 frankų; jei pats plauks gelbėti — gali gauti iki 10.600 frankų; už skenduolio atplukdymą — 2.000 frankų.

ATOMINIŲ BOMBŲ BANDYMŲ PAVOJAI

Jungtinės Tautos skelbia savo tyrinėji-mų duomenis, pagal kuriuos, jei atominės bombos bus bandomos tokiu pat kiekiu, kaip iki šiol, tai pasaulyje dėl to kas metai turės leucemia mirti nuo 5.000 iki 60.000 žmonių.

„NEGALIME ILGIAU PAKĖISTI TOKIOS DALYKŲ PADĖTIES“

Lenkijos spauda palaipsniui vis smar-kiau puola katalikų Bažnyčią. Dabar kal-tinama, kad kunigai grobsto sau turtą, ku-ris po žemės reformos atiteko valstybei. Kai kur kunigai įkalbą tikinčiuosius perim-ti savo žinion viešuosius pastatus — kinus, klubus, kurie pereina Bažnyčios priežiū-ron. „Trybuna Ludu“ rašo: „Negalime il-giau pakęsti tokios dalykų padėties“. Tas puolimas sustiprėjo, kai pradėjo vis dau-giau maldininkų keliauti į Cenkastavą (o jų sueina iki milijono iš karto). Be to, 1966 m. bus minima krikščionybės įvedimo Lenkijoje 1000 metų, o valstybė švenčia taip pat 1000 metų, tai iškyla trynimasis.

TRYLIKA NUTEISTA MIRTI

Jordane karinis teismas paskyrė mirties bausmę 13 savo piliečių, dalyvavusių suo-kalbyje nuverstį karaliaus Husseino val-džią. Byla sudaryta jau po Irako revoliuci-jos.

Buvo nuteista mirti ir 10 kitų, bet 2 jų bausmė pakeista iki gyvos galvos, o 8 pa-skirta po 15 metų.

JOHN F. STEWART

dėl to daug kur buvęs ir apvažinėjęs. Gyve-no ir dirbo JAV-ėse, Kanadoje, Niufaund-lande, Labradorė, šiaurės Rusijoje. Jau pusamžis grįžo į Afriką ir ilgesnį laiką ver-tėsi savo specialybės darbu šiaurietinėje Transvalyje.

Dirbdamas kaip inžinierius patarėjas Ru-sijoje, jis turėjo progos pažinti ir Pabalti-jo kraštus, o ypatingas dėmesys jo buvo kreipiamas į Lietuvą, kuri, jo manymu, la-bai primenanti Skotiją.

Tremtinių - pabėgėlių klausimu jis do-misi jau nuo 1939 metų. Po kelerių metų, šio pasaulinio karo gale, kai ypač padau-gėjo pabėgėlių iš rusų okupuotųjų kraštų, jis įstelgė Skotų Lygą Europos laisvei gin-ti. Kovoje už tą laisvę jis buvo tikrai retas ir reto drąsumo žmogus, turėjęs pakanka-mai drąsos puliti ir savo krašto politines partijas, kad jos nesuprantančios rusiškąjo tarybinio imperializmo tikrųjų kėstų. Ša-lia kovos jis vykdė ir šalpos darbą.

Su Lietuvos Ministeriu p. B.K. Balužlu buvo artimal susibliuavęs jau dauglau-kai 30 metų. Prieš antrąjį pasaulinį karą dažnai lankydavosi Lietuvoje, o dar daž-niau Lietuvos Pasiuntinybėje Londone. Taip buvo pamilęs Lietuvą, kad sykį net buvo pareiškęs norą, jog norėtų būti pa-laidotas Lietuvoje. DBLS jį buvo išrinkusi savo garbės nariu.

Laidojant Lietuvos Ministeris pasiuntė gražų vainiką, papuoštą lietuviškos vėl-avos spalvų kaspinais, o jo šelmą pasiuntė nuosirdžios užuojautos telegramą, kaip „atkakliam kovotojui už Lietuvos laisvę“.

Lietuviams laidotuvėse atstovavo plk. B. Jakutis su žmona, kun. J. Gutauskas iš Glasgovo ir dar keletas.

DAR SUMAZINTAS PROCENTAS

Anglijos Bankas dar sumažino savo ima-mą procentą, dabar jau iki 41.

Iš namus perkantiems paskolas duoda-nčių bendrovių ir išsimokėtinai pardavinė-jančių prekybininkų sąjungų pareiškimų matyti, kad čia padėtis tuoj dar nepasi-keis.

AMERIKOS PLANAS ARABAMS TVARKYTI

Specialioje Jungtinių Tautų sesijoje pre-zidentas Eisenhoweris pasiūlė savotišką Maršalio planą arabų kraštams, pagal kurį finansišškai tuos kraštus remtų daugiausia Amerika, o tvarką palaikytų Jungt. Tautų pajėgos.

Rusai pasiūlė savo rezoliuciją, kurioje, svarbiausia, reikalaujama atitraukti iš Le-bano amerikiečių, o iš Jordano britų kari-nius dalinius.

KARO PAVOJUS DAR NEPRAEJĘS

Chruščiovas pareiškė, kad Vid. Rytuose dar vis tebėra labai aiškus karo pavojus. Jeigu Vakarai neturėsia pakankamai su-pratimo ir pradėsia naują karą, tai rusai padarysą viską priešui sutriuškinti ir tai-kai žemėje įkurti. Rusija taip pat darys viską, kad anglai ir amerikoniai atitrauktų iš Lebano ir Jordano savo karinius dal-nius.

RIAUSĖS BOMBĖJUJE

Bombėjuje, Indijoje, kilo riaušės ir buvo įvestas draudžiamasis laikas, kai riaušinin-kai keliuose miestuose pradėjo deginti vie-šuosius pastatus.

O riaušės kilo, kai buvo pašalintas pa-minklas, pastatytas prisiminti prieš dvejis metus žuvusiems kitos rūšies riaušinin-kams — kilusioms dėl kalbos vartojimo.

Paminklui statyti nebuvo duotas leid-i-mas.

ATLANTE SUDUZO LĖKTUVAS

Laivai ir lėktuvai ieško olandų didžiulio keleivinio lėktuvo, kuris su 99 žmonėmis skrido iš Šanon į Niufaundlandą ir ties Atlantu sudužo.

MIRĖ PROF. JOLIOT - CURIE

Paryžiuje po operacijos mirė atomo mokslininkas prof. Joliot - Curie, 58 m. amžiaus.

Prieš porą metų mirė jo žmona, tyrinėju-si radiumą ir radiacijos paveikta. Abu jie buvo gavę Nobelio premiją. Dabar miręs Joliot - Curie buvo gavęs ir Stalino taikos premiją, ir jo prokomunistiškos pažiūros dažnai sudarydavo jam nemalonumų.

Jo žmonos tėvai išrado radiumą.

Dėl pavergtų tautų laisvės ir nepriklausomybės didžiajam kovotojui, nuoširdžiajam Lietuvos draugui, Scottish League for European Freedom p-kui JOHN FINLAY STEWART mirus, giliausią užuojautą reiškia artimiesiems, giminėms, Skotų Lygos dėl Europos Laisvės veikėjams.

Londonas, rugpiučio 11 d. 1958 m.
Lietuviai ABN, Centrinė Delegacija,
Londonas, rugpiučio 11 d. 1958 m.

SALOMĖJOS NĖRIES LŪŽIAI

Salomėja Nėris laikoma viena stambiausių tarybinės Lietuvos poetų. Tarybų Lietuvoje dabar išleidžiami 3 tomais jos eilėraščių, poemos, laiškai, atsiminimai apie ją.

Savo metu tarybiniai rašytojai tarybinėje spaudoje išspausdintu atsišaukimu buvo pakviesti kairiuosius svetur gyvenančius rašytojus ir šiaip asmenis tam leidiniui parašyti apie poetę atsiminimų. Atrodo, niekas neparašė ir nepasitūmė, netikėdami, kad tokie atsiminimai galėtų ten praeiti neišcenzūroti, nepaliesi.

Matyt, šitas sujūdimas bus paskatines buvusį gerą poetės bičiulį Ig. Malėnų-Malinauską parašyti savo atsiminimus ir atspausdinti juos šiaip. Jie išspausdinti „Aidu“ Nr. 6. Čia perspausdinama atsiminimų vietas, šį kartą būdingesnes jos asmeniui iki 1940 metų.

Jau kiek anksčiau buvo užsimezgusi artima bičiulystė tarp Salomėjos Nėries ir Helės Vilčinskaitės. Kiek vėliau ėmė meztis ir vyriško vieneto bičiulystė tarp Vinco Ramono, Juozo Grušo ir Ign. Malinausko. Paglaudėjus ryšiams tarp šių 2-ųjų grupių, savaime, nejučiomis susiformavo bičiulystė „penketukas“. Kaip „organizuotas vienetas“ eidavome į kiną, teatrą, koncertą, balių, kuriame nereikėdavo šokiui ieškoti partnerio. Tiesa, ypatingai puiki šokėja buvo Helė, bet jau tikrai šokiui pramušta galva buvo Salė. Todėl, jos akimis žiūrint, bet koks koncertas – balius, kuriame tektų dalyvauti „neorganizuotai“, būtų tapęs beprasmiu dalyku. Kartais mūsų „penketukas“ pasipildydavo Mile Kvedaraitė ir dviem jaunais profesoriais – J. Eretu, elegantišku šokėju, ir V. Mykoliaičiu – Putinu, ramiu observatorium. Šitokiais atvejais būtinai „išgydavome“ savo žinias atskirą staliuką, prie kurio išgydavome puoduką kavos, bonką Sauterno ar Madeiros.

Salė vaikščiodama džiaugdavosi ir žavėdė žažavosi gal ne tiek tuo vynu, kiek ypa-

tinga vyno taurių muzika, kuri esti itin patraukli, kai taurės būna geros ir nevienodos pripildytos. Tada jomis susidaužus didesniame būryje, jos suskamba įvairiausiais tonais. Šitokiais atvejais Salė ypatinai mėgdavo susidaužti, iki pačios taurės subyrėdavo šukėmis. Šia kryptimi Salė ypač greit įsisiūbuodavo, kai mūsų „vienetas“ susimesdavo pas mane, o aš būdavau savo mamytės gerai aprūpintas jos puikaus darbo obuoliniu ar šermukšniniu vynu. Šitokiais atvejais pasidarydavome savus literatūrinius vakarus, kurie nebūdavo saistomi jokiais oficialumais ir net ne iš anksto apgalvotomis programomis. Čia būdavo užkabinamos literatūros bei meno aktualijos, paskaitoma ar pederklamuojama kas nors iš savos kūrybos ir, vadovaujantis bohemišku šūkiu – nevalgome, o nuoliū ir negeriamė rašalo – viską suvalgydavome ir, džiaugiamiesi gausia taurių muzika, išgydavome. Jeigu skambėdama taurė skirstėsi į dalis, dėl to niekas ašarų neliedavo.

Bet kokį artimojo ar bičiulio nepasisekimą ji išgyvendavo ne kiek nelengviau kaip savąjį. Ji negalėdavo paskaityti kai kurių eilėraščių net savo artimiesiems bičiuliams, jei vaizduojamas įvykis rišosi su tuo ar kitu jai gerai žinomu bei artimu vaizdu. Antai, temperamentingos, neramos ir klajokliškos prigimties Helė Vilčinskaitė apsišprendė už svetimus kraštus ir vyko į Urugvajų. Kauno geležinkelio stotyje ją išlydėjomė, atsisveikinome. Buvo graudu, nes netekome tikrai geros bičiulės. Rytojaus dieną Salė man pranešė, kad, vos tik parėjusi namon, ji tuoj griebusi popieriaus lapą ir užrašiusi jau sąmonėje susiformavusį eilėraštį „Sudievy, tėviškė žalia“. Ištraukusi iš rankinuko lapą, ji pradėjo man tą eilėraštį skaityti. Bet čia pat spazmas ėmė spausti jos gerklę – užspringo... ir įbruko man į rankas lapą perskaityti pačiam – ji neįstengė. Ji negalėjo pa-

ti paskaityti kitiems savo „Elgetos“ ir dar kitų savo eilėraščių. Tačiau labai mielai tu eilėraščių klausydavo, kai juos skaitydavo kiti, ypač gerai interpretuodami.

Kad ji vargšo žmogaus atžvilgiu tikrai jautri, suprantama savaime. Jei pakeliu sutikdavo kokį nors suvargusį žmogelį, savo studentiškais skatikais ji visada su juo pasidalindavo. Jei pati nieko „prie dūšios“ neturėdavo, ji labai bičiuliškai paprašydavo: „Ignai, surask šitam senukui (ar senutei) dešimtuką“. Ir būdavo itin patenkinta, jeigu pasisekdavo kišeniui užgriebti didesnę monetėlę. Ypatingą pagarbą ji rodė tvarkingam vargšui. Valkataujančios iš vaizdos tipo nemėgdavo, tokiame pagarbos nerodė. Ir, priešingai, neapykantos turėjo ne pasiturinčiam, bet išnaudojančiam kitus.

Sutinku ją kitais metais, o Salė tiesiai ir sako:

— Lazdijuose pasidarė tvanku. Dūstu. Nežinau, kaip dar ilgai ten išversiu!

Po metų besikalbėdamas patyriau, kad Salė jau turinti priešiško nusistatymo ne tik prieš savąjį kunigą direktorių, bet ir prieš „daugelį kunigų“, nes „daugelis jų moko kitus ir tuo atveju, kai patys dalyko visiškai neįmano“.

Iš viso tolimesnio pasikalbėjimo aiškiai mačiau, kad jos tikėjimas yra susvyravęs. Tačiau tas svyravimas buvęs ne pačia Dievybe, o vien kunigais. Kai 1932 m. ji man atsiuntė į Hamburgą (ten gilpančiam etudijas) Putino „Altiorių šešėly“, gerai atsimenu, kad laiške su aiškia simpatija šlavantų seneliui ji kėlė apgailestaujančią klausimą: „bet kiek, Ignai, tu šlavantų se-

nelių turime?“ Vadinas, tas tikrasis kunigas, ta gyva krikščioniška dvasia jos vis tiek dar buvo mėgstama.

Sugrįžęs į Kauną (rodos, 1933 m.), vėl susitikau su Sale. Ji tada skundėsi savo pavargusiu balsu. Sakėsi, jog kartais atsitinka taip, kad ji negalinti kalbėti net pusbal siu – gydytojai pripažinę visišką balso stygų pavargimą. Kai plačiau išsikalbėjome apie gyvenimą ir nuotaikas, ji net, pasisakė, kad „jau nustojusi vaikščioti į bažnyčią ir praktikuoti“. Juokais, net su tam tikra vaidyba paklausiau, o žmonių ar dar neužmušinėjanti? Ji taip pat juokais atsakė, kad dar tokių „atbaigtų baurių“ ji vis dar nesutinkanti. Iš viso pokalbio su ja aš išitinkau, kad jos santykiai yra nutrūkė tik su Bažnyčia, o tikėjimas Dievu esąs toks pat gyvas, kaip ir buvęs.

Neatsimenu, kuria proga, ji vieną kartą man nusiskundė, kad ją skersomis sutinką ir nenoromis sveikinas net kai kurie jos buvę artimi draugai – ateitininkai... Atsimenu, kad aš tai pajutau lyg klausimą, specialiai iškeltą mano draugystei patikrinti. Tada pareiškiau savo principinį nusistatymą, kad religinės praktikos klausimą laikau grynai žmogaus sąžinės dalyku ir toki ar kitoki kišimasi į šią sritį laikau kultūros stoka. Tada Salė, lyg pasiteisindama, bet atsiširdama į tą foną, kuriame ji šį klausimą buvo iškėlus, ir kartu rodydama pasitenkinimo mano pažiūra ir mudvie jų bičiuliškumą, pridūrė, jog dėl to ji man kalbamą dalyką ir pasakojusi, kad ši tokia mano pažiūra jau tikėjusi.

Aš tada mačiau Salės asmenyje ir kitą lūžį – jos tam tikrą nusivylimą ir žmogumi, pirmon galvon savaisiais pažįstamais, net kai kuriais savais buvusiais draugais.

VISUOMENĖS MOKSLŲ, MENO IR LITERATŪROS ŽURNALAS

darbas

5410 Sixth Ave.
Brooklyn 20, N.Y.

kritiškai stebi mūsų išeivijos, Lietuvos ir viso pasaulio gyvenimą. Prieš konservatyvią, provincialistą tradiciją DARBAS stato humanistines vertybes ir kūrybiškai šviežią žodį.

Ligi 1958 m. pabaigos iliustruotą trimėnesinį žurnalą DARBĄ galima užsisakyti sena kaina: 2 dol. metams, 5 dol. trejiems metams; studentams 1 dol. 50 c. metams. Paskiras nr. 75 c.

VAIŽGANTAS

RIMAI IR NERIMAI

Dabar visame sodžiūje niekas apie nieką daugiau nebekalbėjo, kaip tik apie „Rimo kavalieristą“. Kad gi bent būtų kalbėjo! Bet ištars: „Rimo kavalieristas“, ir lėpsta juoku. Berniukai ėmė vaizdžiai iliustruoti savo pasaką; tada moters žiūrėdamos lėpo juoku. Mažvaikai, jau bet ką Rimų pasitikdami, sekė paskui, it šunčiai skaldydami pamėtodamies:

— Rimo kavalieristas, Rimo kavalieristas! Rimai nebegalėjo nė kojos iš namų beieškelti.

Pikčiausia gi buvo, kad nė kiek nuo kitų neatsilikdavo nė Nerimai. Jie taip pat atsilodami juokėsi kieme, juokėsi už stalo, dairydami pro langą į Rimus. Rimai tai matė, degė gėda ir nesitverė pykiu.

Rimo širdyje pyktis ant visų sodiečių susidarė į pyktį ant vieno Nerimo. Kitų nematė, o jį matė nuolat tyčiojantis. Prisidėjo ir senasis prieštarašimas. Ir ėmė jis mirtiną apmaudą gležti ir kerštu degti.

Nieko nebeįspindėjo nė Rimienė. Ji ir avinu vadino, ir juokėsi, ir per galvą glostė, ir naktį mylavosi – vis nieko. Rimas visai nutilo, naktimis patale blaškėsi, dantį griežė. Na, tikrai ji nelabasis apsedo. Paniuro visa pirkia. Nebeliko juokų.

Ir jauniklių širdyse velnias sėjo rūstybės sėklas. Niekas nebėjo į Nerimus. Nerimai jautė, dėl ko, ir taip pat nebebėgiojo į Rimus.

Praėjo savaitė, antra. Sodžiui nusibodo ši komedija, liovėsi. Nerimukai ėmė ilgėtis kaimynų ir gėdytis savo šaipymos. Jau buvo beieiną atsiprašyti ir susitaikinti. Tik senis sustabdė.

— Nugl, bra, dėl tokių niekų. Dar pasi-

pūs... Kažin kuo būt ir pasibaigę, kad nebūtų ištikusį kita Katrės komedija, kur viso sodžiaus domesį pabaigtinai nukreipė į kitą pusę.

Eina Katrė viduriu gatvės, draskydamasi pašones taip gliliai už ančių, kad net antra ranka reikėjo padėti už alkūnės. Katrė ką dirbo, dirbo atsidėjus. Tai ir dabar visa jos mintis nukrypo link nagų ir kaip čia juos kuo giliausiai į antį užkišus. Tad nė nepajuto, kaip užriogolino stačiai ant Nerimo šuns, kurs pasliukas tįsojo atakaitoje gatvės dulkėse.

Tai buvo nieko nevertas šunpalaikis. Ne tik nebuvo nieko įkandęs, bet nė sulojęs. Temokėjo lįsti prie stalo duonos plutos ir paskui dieną naktį kame pavėnioje drybsoti. Nebūtų nieko sakęs, kad patys galvažudžiai būtų ėmę šeiminkus piauiti, ne tai kaimynams, kurių nei jis, nei Nerimai nuo saviškių nebeskyrė. Bet bemiegant netikėtai užkluptas ir skaudžiai užmintas, šoko, it pablūdęs iš baimės, ir griebė virstančią per jį Katrę, už kur pakliuvo. Patalkė už minkštumos ir skaudžiai įkando. Paskui susigėdo ir, atsiprašyti už apsirikimą nemokėdamas, kaltai galvą nuleidęs ir gėdingai akim delbsėdamas, nuruseno į paklėtį.

Katrė savo būdu prapliupo visu užkimusiu balsu rėkti. Eina, pasikėlusį sijoną, per sodžių, rėkia ir visiems pasakojasi, kaip ji niekur nieko, o Nerimų pilkis kapt ir įkando.

— Jau tai visi Nerimai tokie, ne tik vienas jų pilkis! — pabaigė keršydama.

Iš visų kiemų vertėsi žmonės žiūrėti retai tepasitaikancio skandalo. Būna apstojto Katrę, šaipėsi ir net bėgo šalin, Katrei dėl patvirtinimo savo žodžių teisybės paketinus net parodyti savo popą.

Juo Katrė rėkė ir skundėsi, juo visi jaunikliai juokėsi ir buvo laimingi, susilaukę naujo pajavirinimo savo buitės. Tad visi apniko ateinantį dėdę Mykolą ir vienu balsu ėmė pasakoti Katrės nelaimę. Nieko nesuprasdamas, Mykolas kreipėsi į pačią komedijos veikėją: rimtai išklausęs jos nusiakymo, vis rimtai plačia kaip ližė savo plaštaka perbraukė Katrę per skaudamą vietą ir —

— Nieko, nieko! Nerimų pilkis tik pabučiavo... Jau tokie visi Nerimai — Rimams seniai bučiuoja...

Katrė nuo to pamaloninimo tuoj geriau pasidarė. Ji šyptelėjo, pabučiavo dėdę Mykolui ranką ir, kaip niekur nieko, pardušė jo namo. Ir viską užmiršo.

Tik sodžius neužmiršo. Jis pagavo: „Nerimai seniai Rimams bučiuoja“, ir ėmė susiriesdami kvatoti ir vaizdžiai vaizdinti, kaip Nerimas Katrę pabučiavo ir kaip tai Katrei patiko. Suguzėjo visi į Rimus, priklykė, prilermavo ir į kitą kiemą išvirto.

Liko Rimai nustėrę. Viskas taip netikėtai atsitiko, taip seniai čia begirdėta sauvalingas juokas, jog iš pradžių tetesėjo šypotis. Tik svetimiams iš pirkios išgužėjus, dirstelėjo į kits kitų neapaniurusius veidus ir visi pasileido isteringai juoktis. Juokės Rimukai, juokės Rimaičios, juokės mokanti susivaldyti, bet šiuosyk nenorinti valdytis Rimienė, juokės nepratę juoktis ir patsai senis Rimas. Juokės, dairydami ne į savo dabar tik susigėdusią Katrę, bet pro langus į Nerimus.

Juokės, ir jų širdžiai lengvėjo. Lyg kas būtų garo katilo atkišęs kranaity: be galo susispaudęs garas pūkstelėjo pro kiaurynę ir šnypstė, šnypstė, kol neliko tiek, kiek reikia. Lyg kas būtų perkūnsargi ūmai iškisęs į elektros pritvinkusį Rimų orą: sprogo, išsigriaužė ir liko gardus ozono kvapas po smarkiai audrai.

Ypačiai juokės nemokėdamas patsai Rimas. Jam baisiai patiko sodžiaus nuomonė, jog Nerimai seniai neva bučiuoja Rimams. Skaniai atkartojto tai, patvirtino ir, ūmai nutilęs, į šalį nusišukęs, persižegnojo: taip jam pasidarė lengva; visa Nerimų neapykanta kažin kur dingo. Paslapčiomis dirstelėjo į vyrą Rimienė, suprato, kas jo širdyje da osi, pradžiuo ir taip pat paslapčiomis persižegnojo...

Į visus Rimų namus sugrįžo pirmųkštis ūpas. Užtat dabar paniuro Nerimų namai. Rimams sielojantis ar graužiantis, nebuvo taip žymu, nes tai buvo lėtų žmonių namai. Balsialkalbiams Nerimams paniurus, buvo labai žymu visame sodžiūje.

Dabar Nerimukai nebėjo į Rimus iš pykčio, o Rimukai, tai jausdami, nepadarė. Visas Nerimų pyktis suvirto ant visų Rimų. Lyg jie būtų kalti buvę, kad pilkis nuskriauzdė Katrę, kad sodžiaus išdykėliai iš to pasidarė sau žaislą.

Juo skaudžiau buvo Neri nui, kad neseniai dar taip aukštai ant Rimų iškilęs, staigiai dabar vienoje akimirkoje į kažin kokią gilumą numarmėjo. Ir iš bedugnės vos vos bematė, kaip tie, su kuriais rungėsi, dabar yra laimingi ir iš jo juokiasi.

Juokiasi! To dar per visą amžių nebuvo prityrę, kad kas iš jo ar iš jo namų šeimynos tyčiojus! Tad giezė apmaudą ant Rimo, degė kerštu, nemigo nakčių. Griežtai taip, kaip pirmiau Rimas. Ir taip bent mėnesį.

Pilko gyvenimo dulkės, kaip vištai asloje pasikrapščius, sukilo ir uždengė šviesą, žmonišką ir dievišką.

(Bus daugiau)



Sv. Komunija

Didžiausias karo vado rūpestis yra tinka mai maitinti savo armiją, nes su išbadėjusiais kariais nieko nenugalėsi. Didžiojo Karo metu rusai paėmė stiprią Pšemislį tvirtovę. Jie išmarino igulą badu. Tvirtovė buvo ginama gerai apginkluotų, narsių ir drąsių vengrų. Maistas pasibaigė ir drąsus išbadėję kariai turėjo pasiduoti. Žmogaus kasdieninis gyvenimas yra tokia nuolatinė karo tarnyba. Kas iš mūsų nepatyrė tos amžinos kovos, tos baisios gyvenimo tragikos: matome gėrį, jo norime, o nuodėmė palinkusi prigimtis, traukia mus į blogį. Kristus įsteigė švenč. Sakramentą, kad dieviškos energijos maistu stiprintų žmogaus sielą, kad ji nepasiduotų pagundai ir nuodėmei, kad išgelbėtų sielą. „Jei nevalgysite žmogaus kūno ir negersite jo kraujo, neturėsite savyje gyvenimo. Kas šitą duoną valgo, bus gyvas per amžius“. Todėl Bažnyčia kviečia viešai prie Dievo stalo, kviečia dažnai, kad visi tikintieji būtų narsūs Kristaus kariai. Šv. Kirilas Jeruzolimitis jau senai rašė: „Jei gresia tau pui kybės nuodai, priimk švenč. Sakramentą ir Nuolankioji Duona padarys tave nuolankų. Esi apsaugas šykštumo, valgyk Duoną, o dosnioji Mana padarys tave dosnų. Jei pučia pavydo vėjas, priimk Angelių Duoną, ir pripildys tave tikrąja meile. Jei tave vylia ja neskaistybė, priimk šį švenčiausiąjį Sakramentą ir skaistis Kristaus Kūnas padarys tave skaistų ir nekaltą“.

Laukdam brangaus svečio, rūpinamės jį gražiai priimti: iššluojami namai, vėdinami kambariai, išpuošiami gėlėmis. Ir širdis turi būti pasiruošusi ir tyra, priimdama taip didį ir šventą Dievą. Paklausykim ta da sąžinės balso: jis pasakys kuo kaltina, ar teisina. Gryną ir tyrą ves prie Dievo Stalo, apdulkėjusį ar purviną varys prie Išpažinties sakramento. Prancūzas rašytojas Legouve susižavėjęs rašė: „Aš mačiau, kaip žibanti viltis apgaubė mirstančiojo veidą, kai jis priėmė Šv. Ostiją. Aš mačiau bažnyčioj, kokia drąsa spindėjo jaunuoliai, grįždami nuo altoriaus. Aš mačiau kenčiančias motinas, kurios po Šv. Komunijos atgavo ramybę. Ką žmogaus veidas taip aiškiai pasako, tai turi būti šventat!“ Tai ne tik žinokime, bet ir gyvenime vykdykime. Dievas nori, kad žmogaus siela kiltų aukštyn, kad ji turėtų erelio sparnus!

P. Daukyns, MIC

Didžiulis „Varpo“ numeris

Išėjo iš spaudos Varpininkų leidinių fon do leidžiamoji „Varpo“ žurnalo Nr. 3-4 net 196 psl. didumo. Redaguoja J. Audėnas, V. Čižiūnas, A. Landsbergis, J. Jaks-Tyris, J. Pajaujis. Numerio kaina — 2 dol. Numeryje spausdinama: V. Kudirka — vie nybės ir kovos ideologas (V. Čižiūnas), V. Kudirka — Himno autorius (J. Žilevičius), Lietuva budo (B.G.N.), Lietuvos tarptautinis status (Dr. D. Krivickas), Lietuvos teritorijos plotas (prof. Stp. Kolupaila), Lietuvos ūkio įjungimas į Sovietų Sąjungos ūkį (Dr. B. Mačiūka), Lietuvos rusini mas naujais vardais (J. Audėnas), Komunistiniai romanai apie pokario kovas Lietuvoje (A. Landsbergis), Mūsų jaunomėnės susigrupavimas (V. Butrimas), Kelios pastabos dėl Santaros ideologijos (J. Šmulčė), Jaunomėnės nuotaikos politikoje (L. Sabaliūnas), Tautininkai ir liberalizmas (J. Jaks-Tyris), Bolševizmas ir Vakarai (Dr. J. Pajaujis) Ūkinis Europos apjungimas ir Lietuva (J. Jaks-Tyris), Vienas paskutiniųjų mohikanų (Dr. V. Kanauka), Šviesiam Kazimiero Ralio atsiminimai (V. Č.), Maskvos atspausdintos studijos apie Lietuvos kaimo architektūrą (Dr. J. Gimbutas), Their Brother's Keeper (J. Audėnas), German rule in Russia (J. Audėnas).

Atsiųsta paminėti

AIDAI, 1958 m. Nr. 6. Turinys: Liurdas Marijos ženkle (J. Grinius), Bendrojo lavinimo mokyklos okupuotoje Lietuvoje (J. Aistis), Vienas gluosniuose (A. Landsbergis), Vėjas iš nedaugelio (pats save pralenkęs (St. Pilka), Mano bičiulė Salomėja Nėris (Ig. Malėnas - Malinauskas), Kūrybos pasaulys: P. Jurkauskas „Smilgačių akvarelė“ (J. Grinius), Lietuva budo (A. Samanis) ir kt.

LIETUVIŲ DIENOS, 1958 m. birželis. Turinys: Be laisvės nėra gyvenimo (Dr. A. Trimakas), Altas apjungia visus (K. Daugėlės foto report.), Amerikietis Europoje (ispūdžiai iš kelionės už Gelež. Uždangos; V. Kušleika), Žemės evangelija (G. Velička), Poezija (D. Mic'utė - Mitkienė), Knygos ir autoriai, Paminklas Vincui Krėvei (V. Mačiūnas), Du vardai granite (Alg. Gustaitis), S. Narkelūnaitė Jungtinėse Tautose (foto reportažas), Veidai ir vaizdai, Ką veikia skaitytojai: Angliškojoje laivyje rašo J. Kajeckas, A. Bernotas. Išspausdinta ištrauka iš Ig. Šeiniaus „Raudonojo tvano“.

Europos Lietuvių Kronika

LONDONAS

NAUJAS L.N. B-ES AKCININKAS

Per mūsų atstovą Vokietijoje J. Medušauską Austrijoje gyvenęs Dr. med. vet. Medžikauskas dabar nupirko Lietuvių Namų Akc. B-vės Londone 20 akcijų.

LONDONO LIET. BAŽNYČIOS BAZARAS

(Simono - Judo Bazaras)

Komitetas rengia parapiljos Bazarą 1958 m. spalio 25-26 d.d. Parapijos salėje, 345A, Victoria Park Rd., E.9. Komitetas numato kreiptis į visus Londono Bažnyčios parapiljiečius ir bažnyčiai priklausančias kolonijas, kad bazarą paremtų aukomis (daiktai), kurie bazaru metu bus parduodami arba išleidžiami loterijoje.

Daiktus jau ir dabar galima pradėti aukoti, atvežant ar pasiunčiant paštu klubonijon: 21, The Oval, Hackney Rd. E.2.

LONDONO SEKMADIENIO MOKYKLA

1958 m. rugpjūčio 24 d., sekmadienį, 5 v. po pietų, kviečiamas tėvų susirinkimas Parapijos salėje, 345A, Victoria Park Rd., E.9. Visi tėvai, suinteresuoti sekmadienio mokykla, kviečiami dalyvauti. Susirinkimo metu bus nustatyta, kada mokykla pradės veikti ir kokia ji bus projektuojama (dviejų dienų, t.y. šeštadienio ir sekmadienio).

Mokykla naudosis viršutine klubo sale.

Tėvai, kurių vaikučiai dar neužsiregistravo, kviečiami jausti lietuvišką pareigą ir leisti vaikučius, bent kiek tai įmanoma, savon lietuviškon mokyklon. Mokiniai registruojami nuo 5 m. amžiaus.

EDINBURGAS

MIRĖ JOHN F. STEWART

Edinburge, savo namuose, mirė didis Europos pavergtųjų tautų bičiulis **John Finlay Stewart**, sulaukęs 87 metų. Buvo palaidotas rugpjūčio 7 d. Newtonton kapinėse. Jo laidotuvisė dalyvavo gražus būrys pavergtosios Europos atstovų — ukrainiečių, lietuvių, latvių, lenkų. Daut vainikų buvo sudėta ant jo kapo, pats gražiausias atsiųstas p. Min. B.K. Balučio.

Velionis buvo skotas patriotas. Jis didžiai vosi savo tautos laisvės pamilimu ir kovomis dėl jos. Visą savo gyvenimą jis dėvėjo skotų tautinį drabužį — kilta, ar bebūtų jis namie, ar svetimojo šaly. Prekybos reikla lais jis buvo lankęsis daugely šalių. Nekartą yra buvęs Pabaltijo valstybėse. Jis matė lietuvių, latvių, estų pastangas kuriant savas valstybes ir daromą pažangą — kultūrinę ir ekonominę. Jis stebėjosi jų pasiektais rezultatais. Jeigu Estija jis buvo laikęs laimingiausią tautą, tai Lietuva jam buvo simpatingiausia. Kiek kartų ji atlankydavau, tiek kartų išgirdavau jo žodžius: Lietuva yra mano pirmoji meilė.

Pereitojo karo pabariniui skaudūs. Euro pa gruvėsiuose. Rytų despotas — Rusija užgriuvo ant centrinės Europos. Pabaltijo valstybes aneksavo, visą eilę kitų paėmė griežton savo kontrolėn. Šią nelaimę velionis jautė lyg būtų jo asmeninė opa. Su būriu panašiai jaučiančių ir mąstančių skotų jis tada įkūrė Scottish League For European Freedom ir iki mirties buvo šios organizacijos pirmininku ir siela. Sąjungos tikslas yra pavergtųjų Europos tautų laisvė. Jau 1946 m. birželio 24-25 buvo Edinburge sukvietas pavergtųjų Europos tautų kongresas. Dalyvavo Austrijos, Čekijos, Slovakijos, Lietuvos, Latvijos, Estijos, Lenkijos, Jugoslavijos, Rumunijos, Ukrainos atstovai. Visų šių tautų atstovai buvo paskelbę apvalginės kalbas, buvo priimtos atitinkamos rezoliucijos, smerkiančios Rusijos imperializmą ir opresiją ir reikalaujančios pavergtiesiems laisvės. Kongreso darbai ir rezoliucijos buvo išleisti 72 puslapių knyga, plačiai paskleista visame pasaulyje.

Su charakteringa jam drąsa ir atvirumu Mr. Stewart dažnai siuntinėdavo memorandumus vyriausybioms, parlamentarams, bažnyčių žymiausiems vadams, vis primindamas Rusijos padarytą ir tęsiamą Europos skriaudą. Nenuilstamas plunksnos darbininkas savo idėjas jis skleidė ypač Edinburgo dienrašty „Scotsman“. Yra parašęs daug pamfletų.

Jo sukurtoji ir vadovaujamoji Sąjunga dirbo labdarybės darbu. Buvo renkami ir siunčiami drabužiai karo tremtinėms Vokietijoje. Ir Lietuvių Vasario 16 gimnazija buvo nekartą taip paremta. Gimnazijos mokinii kolektyvus, gražiai iliustruotas padėkos laiškas jam suteikė daug džiaugsmo. Jis jį rėmėsi aptaisė ir pakabinė savo kabineto sienoj. Jam labai patikdavo, kai jau nimas kreipdavosi į jį Dear Uncle John. Jo optimizmas buvo niekuo nepalaužiamas. Buvo įsitikinęs, kad tironija grius ir nušvis laisvė Europai. Iki paskutinės kelionės amžinybėn jis svajojo kada nors žygiuoti Laisvės Alėja laisvos Lietuvos Kaune.

Netekome didžio pavergtųjų užtarėjo, nuoširdaus Lietuvos mylėtojo, idomaus charakterio žmogaus, spalvingos asmenybės, DBLS garbės nario, krikščioniškosios Europos čempiono.

J. Guta.

PAIEŠKOJIMAI

VENCKŪNAS Algirdas, gim. Kaune 1922 m. Atsiliepti adresu: Lithuanian Legation, 17, Essex Villas, London, W.8.

BRADFORDAS

Klubo susirinkimas

Jorkširo Lietuvių Socialinio ir Kultūrinio Klubo, 5, Oak Villas, Bradford, 8, Valdyba Klubo nariams praneša, jog š.m. rugpjūčio 24 d., sekmadienį, 3 val. popiet, Latvian United Klubo patalpose, 2, Cambridge Place, kviečiamas Klubo narių likvidacinis susirinkimas šia dienotvarke:

1. Susirinkimo pirm. ir sekr. rinkimas;
2. Klubo V-bos pirm. pranešimas;
3. Klubo V-bos kasin. pranešimas;
4. Klubo V-bos sekr. pranešimas;
5. Klubo buhalterio pranešimas;
6. Revizijos komisijos pranešimas;
7. Diskusijos;
8. Klubo likvidavimo rezoliucijos priėmimas.

Valdyba

NOTTINGHAMAS

Dr. Vinco Kudirkos minėjimas

Rugpjūčio 23 d. Lilac mažoje salėje Liet. Tautinis Sąjūdis rengia Dr. Vinco Kudirkos minėjimą.

Programoje: kun. J. Kuzmickio paskaita ir meninė dalis, kurią išpildys dainininkai iš Londono ir Bradforde ir vietinės meninės pajėgos.

Pradžią 6 val. vakaro. Po programos šokiai.

Visi Nottinghamo ir apylinkės lietuviai kviečiami atsilankyti į šiais metais išpuolančią mūsų Tautos Vyro šventę — 100 metų nuo gimimo ir 60 metų nuo Tautos Himno parašymo.

Liet. Taut. Sąjūdžio Valdyba

LIETUVIŠKAS BAŽNYČIOS SKYRIUS IR ISPAZINTIS LIETUVISKAI

Lietuvos Pasiuntinybė prie Šv. Sosto džiaugiasi galėdama pranešti, kad Lietuvos Bažnyčia kaip ir kitų pavergtųjų tautų bažnyčios, bus atstovaujama Civitas Dei pavilione, Tylos Bažnyčios skyriuje.

Techniškas eksponatų paruošimo darbas jau pradėtas vykdyti.

Ta pačia proga pažymėtina, kad Briuselio Pasaulinės Parodos lietuviams lankytojams bus duota proga prieiti prie išpažinties savo gimtąja kalba.

Skaitytojų laišškai

ACIŲ UŽ ŽODĮ

Dažnai pamirštama, kad tarp teorijos ir praktikos yra didelis skirtumas. Taip išėjo ir įvedant skyrelį Proto mankšta. Pradžioje buvo iškeltas visai paprastas klausimėlis — atvirukiniai sveikinimai įvairių švenčių ir sukaktuvių proga. Na, bemankštydami protą, kaip sakoma, visiška išėjome į lan kas. Užkibome už pilkosios masės, lietuvių išlaikymo, pyliavų, aukų rinkimo, nušalau laikymosi nuo organizacijų, pakilnojom valstybių herbus ir pagaliau net palietėm gyvus ir mirusius asmenis. Tai kuo gi skiriasi Proto mankšta nuo kitų panašių skyrių? Visi kvepia ginčais ir noru įkirsti.

1957 m. „E.L.“ Nr. 26, įvedant Proto mankštos skyrelį, K. Valteris rašė: „O gal po kokio šimtmečio pasaulis supras, kad mes buvome protaujandčios būtybės, ir ciuos „Europos Lietuvio“ mintis“. Ką gali žinoti, o gal ir supras. Gyveno saujelė lietuvių tremtinių Anglijoje, leido laikraštį, mėgo ginčus, tam reikalui net tris skyrius buvo laikraštį įsivedę, ir vienam iš jų vadovavo daktaras. Štai ir bus ambasadoriauta.

Gal aš ir klydau, bet dabar po tokio nuo dugnaus p. K.V. išaiškinimo, kas yra Skaitytųjų laišškai, Laisvoji tribūna ir Proto mankšta, pilnai supratau, kad Proto mankštoje buvo rašoma, kas kam užaina į galvą. Toliau p. K.V., atskirdamas už „įkirtimus“, rašo: „Proto mankšta nėra vieta asmeniškumams ar įkirtimams“. Prieš rašant šitą sakinį, reikėjo pavartyti dviejų metų „E.L.“ komplektus ir atidžiai perskaityti Proto mankštos skyrelius. Tikiu, kad būtų susidariusi visai priešiinga nuomonė. O kad straipsniai ne tuose skyriuose buvo išspausdinti, tai čia ne redaktoriaus kaltė, o leidėjų, kam per daug ginčams įvedė skyrių, kad net ir redaktoriui sunku susigaudyti. Aš vis vien laikau si savo nuomonės, kad ginčams ir diskusijoms užtenka Laisvosios tribūnos ir Skaitytųjų laišku. O daktaro „pagimdytą“ Proto mankštos skyrelį reikia pertvarkyti iš pagrindo.

Mano sakinyje „O kad Dr. Valteris turėtų ką rašyti, įveskite laikraštį Sveikatos kamputį“ daktaras jaučia, kad noriu „įkirsti“. Man idomu, iš kur p. K.V. pagavo tokias blogas mintis. Aš visai nenorėjau „įkirsti“, tik paguosti, kad įvedus Sveikatos kampeį, darbo bus užtektinai. Aš visai nebandžiau įteigti, kad Daktaras neturi ką rašyti ar veikti. Jis rašo labai daug, bet kaip iš gydytojo noriu paprašyti, kad parašytų ir rimtų patarimų. Aš visiškai sutinku, kad diskusijos, ar, kaip Daktaras va dino, ginčai yra reikalingi. Bet lai ginčijasi tas, kuris nesugeba sukurti nieko geresnio. Daktare, esi mokslo žmogus, ir vers ti bobučių amatą, anot Tamstos, tikrai yra nusikaltimas prieš tautą ir valstybę.

„Čierka“, „dūmas“, gal ir lūpy dažymas — tai žmonių įpročiai. Ar jie geri, ar blogi, ne vieta čia spręsti. Vieni pučiam dūmą,

KYLAM PALENGVA, BET VIS DĖLTO KYLAM

PASIKALBĖJIMAS SU DBLS PIRMININKU IR LIET. NAMŲ AKC. B-VĖS VYR. DIREKTORIUM M. BAJORINU AKTUALIAIS KLAUSIMAIS

Idomu būtų sužinoti, dėl ko šįmet taip vėlai šaukiamas D. Britanijos Lietuvių Sąjungos ir Lietuvių Namų Akc. Bendrovės suvažiavimas?

Pagal vieno DBLS suvažiavimo nutarimą Sąjungos suvažiavimas turi būti šaukiamas kartu su L. Namų B-vės akcininkų susirinkimu, o akcininkų susirinkimas šįmet susivėlino dėl vienos priežasties: revizoriai tik šiomis dienomis baigia mūsų knygų tikrinimą. Po knygų patikrinimo ir balansų išsiuntinėjimo turi praeiti mažiausia 21 diena, kol gali įvykti akcininkų susirinkimas. Revizoriai buvo žadėję baigti tikrinimą prieš dvi savaites, ir buvo numatyta provizorinė suvažiavimo data — rugpjūčio 31 d. Pažado jie neišpildė, ir su važiavimo data turi būti dar daugiau suvėlinta.

Skaitytojams tuojau kils klausimas, kodėl revizoriai metams pasibaigus (spalio 31 d.) taip ilgai neatėjo tikrinti knygų. Bendrovė jiems buvo skolinga 400 svarų už pareitų metų knygų tikrinimą, ir kol tos skolos gerokai nesumažinome, jie nesutiko daryti revizijos. Ilgokai ginčijomės dėl tokios aukštos kainos už vienų metų knygų patikrinimą (400 sv.) ir norėjome keisti revizorius, bet pasirodė, kad tai ne taip lengva padaryti (profesinis etiketas ir p.). Mums atrodė, kad jie prie tikrinimo pralaidžia per daug laiko, o už tai mums reikia brangiai mokėti. Jie, pvz., tikrina kiekvieną Europos Lietuvio ir Nidos Knygų Klubo kartoteką, visus metų bėgyje išrašytuosius kvitus ir išlaidų sąskaitas, kurių metu bėgyje prisirenka keli tūkstančiai. Galima suprasti, kiek laiko tai užima, ypač kai skaitytojai reguliariai neatsiskaito ir reikalauja daryti skolininkų sąrašus. Toks tikrinimas, žinoma, iš akcininkų pusės žiūrint yra labai gerai, bet kiek kainuoja! Mes siūlome, kad jie patikrintų vieną ar kelias kartotekos raides ir vieną ar kelis kvitų ir sąskaitų mėnesius įsitikinti, kad nėra klaidų ir nedaroma „šunybių“. Jiems tačiau to neužtenka.

Ar Lietuvių Namų Akc. B-vės finansinė padėtis gerėja? Jei taip, ar tas gerėjimas vyksta natūraliai, ar buvo imtasi kokių nors ypatingų priemonių?

Finansinė būklė gerėja, bet pamažu. Kad gerėjimas eina palengva, dėl to netenka stebėtis, imant dėmesin, kokius darbus atlieka bendrovė: Europos Lietuvių ir Nidos Knygų Klubas gali tik nuostolius duoti. Grynai biznieriška bendrovė tokių darbų nesimtu, bet L.N. B-vė nebuvo įsteigta vien biizniui, bet ir mūsų kultūrinei veiklai palaikyti, ir jeigu atsakytyume nuo E. Lietuvio ir NKK, netektume mūsų svarbiausio kultūrinės veiklos pagrindo.

Nuo pat bendrovės įsikūrimo mums nesisekė sutvarkyti virtuvės taip, kad ji ne nuostolius, bet pelną duotų. Čia yra įvairių priežasčių, kaip sunki priežiūra, nesąžiningumas iš kai kurių valgytojų pusės ir p. Tačiau svarbiausia priežastis yra ta, kad vieno virėjo neužtenka, o dviejų per daug prie turimo valgytojų skaičiaus. Nuo rugpjūčio 3 d. padarėme virtuvėje radikalių pakeitimų bandomam laikotarpiui. Apie tuos pakeitimus teks vėliau kalbėti, kai paaiškės rezultatai.

Tikslai L. Namų B-vės finansinė būklė paaiškės iš balanso, kuris neužilgo bus paskelbtas, bet stebuklų skaitytojai neturėtų laukti. Nežiūrint pagerėjusios būklės, šie metai mums buvo ypač sunkūs. Tas sunkumas susidarė dėl to, kad pradėjome beveik už viską mokėti gryna piniga. Anksčiau daug prekių gaudavome kreditu. Apmokėdavome po mėnesio ar kelių. Dabar gi imame prekes ir tuojau apmokame, o mes patys pinigus už tas prekes gauname tik žymiai vėliau, pvz., už knygą pinigai grįžta tik po kelių mėnesių. Prie tokio mokėjimo būdo priejome dėl dviejų priežasčių: kreditai buvo suvaržyti visiems pagal vyriausybės parėdymą, o, antra, mokant gryna, gauni geresnį ir greitesnį patarnavimą ir prekių pristatymą. Tai būtų labai gerai, jei turėtume bent koki tūkstantį svarų apyvartos kapitalui. Kada to nėra, verstis yra labai sunku.

Ar Europos Lietuviai atlieka savo pareigą? Ar jis turi pakankamą finansinį pagrindą ir ar nekyla jam pavojai dėl nuolatinio Europos Lietuvių bendruomenės mažėjimo?

Ar Europos Lietuviai atlieka savo pareigą — į tai geriausiai atsakymą gali duoti tik patys skaitytojai. Nėra abejonės, kad nustojus leisti E.L., mūsų gyvenime atsirastų neužpildoma spraga, ir mūsų kultūrinis ir lietuviškas gyvenimas skaudžiai nukentėtų. Dėl to dedame visas pastangas, kad jis išsilaikytų ir tobulėtų, nes tobulėjimui nėra galo.

Finansinį pagrindą Europos Lietuviai duoda L.N. B-vė. Jei bendrovė nebūtų pėrėmusi laikraščio leidimo, jis jau seniai būtų sustojęs lėjes. Lietuvių emigracija į užjūrius neišvengiamai prives prie prenumeratorių skaičiaus sumažėjimo. Išemigruodami skaitytojai pratęsia prenumeratorų iki metų pabaigos, bet jau ne visi atnaujiną kitieems metams, nors turime užjūryje nemažą skaičių nuolatinių skaitytojų. Prenumeratorių sumažėjimas atsilieps į ir taip nelengva E.L. finansinę padėtį, ir gali tėti pakelti prenumeratoros mokesį.

Lietuvos naujienų atranka

PAKEITĖ „SOVNARCHOZO“ PIRMININKĄ

Liepos 19 dieną Sovnarchozo (Liaudies ūkio Tarybos) pirmininkas Eduardas Ozarskis tapo atleistas iš tų pareigų ir į jo vietą paskirtas ligšiolinis jo pavaduotojas Ksaveras Kairys.

Kairys yra ilgą laiką buvęs mėsos ir pieno pramonės ministeris. Kai įsteigė „Sovnarchozo“ ir tą ministeriją panaikino, Kairys buvo paskirtas Ozarskio pavaduotoju, trijų maisto pramonės valdybų prižiūrėtoju (Liaudies ūkio Tarybos sistemoj yra 3 tokios valdybos: Maisto, Žuvies ir Pieno pramonės valdybos). Jis tuo pačiu metu (jau treči metai) yra vienas iš ministrų tarybos pirmininko pavaduotojų. Ozarskis yra pirmasis min. tar. pirmininko pavaduotojas. Iš pranešimo apie jo atleidimą iš „Sovnarchozo“ atrodo, kad jis min. tar. pirm. pirmuoju pavaduotoju ir toliau pasiliks. Šalia jo dar yra kitas min. pirm. pir masis pavaduotojas — Levickis. Kairys yra tik vienas keturių paprastų pavaduotojų. (LNA)

LIETUVOS JAUNIMAS KELIAUJA KAZACHSTANAN

Liepos 18 d. iš Vilniaus išvyko traukinys į Kokčetau, Kazachstane. Juo išvažiavo apie 2000 Lietuvos jaunuolių, jų tarpe apie 800 studentų. Jaunuoliai, komsomolo komitetų „savanoriškai siunčiami“, vyksta padėti nuimti derlių „Chruščiovo dvaruose“, nors dalis jų, sakoma, dirbs prie statybos ir kitų darbų. Kokčetavos miesta jie pasiekė liepos 24 dieną, tai yra, po 6 parų ke-

Ar Nidos Knygų Klubas patenkina skaitytojus ir ar atlieka savo uždavinį išvartyti tam tikrą kultūrinį barą? Kas čia dar būtų galima ar yra numatoma nauja ir idomaus?

Nidos Knygų Klubas nuo pat pradžios turi du svarbiausius uždavinius: pristatyti skaitytojui į namus gerą knygą už pigią kainą ir atlikti kai kuriuos kultūrinius darbus, kurie mums reikalingi, bet kurių niekas kitas nesiima vykdyti. Kad NKK knyga yra pigi, dėl to niekas, negali ginčytis. Knygų buvo geresnių, buvo blogesnių. Reikia neužmiršti ir tai, kad pati knyga vienam gali atrodyti gera, kitam bloga. Turint labai įvairių skaitytojų sąstatą, neįmanoma visiems vienu kartu įtikti. Tačiau manau, kad iš jau išleistų NKK knygų kiekvienas skaitytojas rado ką nors, kas jam patiko. Pradžioje buvo nelengva gauti gerų knygų spausdinti. Dabar gi esame jau išigiję pakankamai patikimų autorių tarpe ir turime didesnį leistinių dalykų pasirinkimą.

Minėjau, kad NKK turėjo tikslą atlikti tam tikrus kultūrinius darbus. Vykdydami tai, išleidome vieną kitą knygą, reikalingą mokslo ar lietuviybės reikalams. Tie veikalai nebuvo populiariai skaitytojų tarpe, ir jų niekas nebūtų leides vien finansiniais sumetimais. Tačiau mes jautėme, kad aili kome lietuvių naudą darbu. Taip ir skaitytojai turėtų vertinti tų knygų pasirodymą ir už jas išleistus pinigus.

Galvojome išleisti knygų specialiai jaunimui. Tokioms knygoms skaitytojų skaičius bus mažokas, ir finansiniais sumetimais NKK šiuo metu yra nepajėgus vienas tokio uždavinio imtis be paramos iš šalies. Labai gerą atgarsį rado RINKTINĖ, ir esame pasiryžę ją leisti toliau.

Lietuvių emigracija į užjūrius mažiau palies NKK, negu Europos Lietuvį, nes knygos nepasens, kol nueina į tolimus kraštus, ir žmonės noriau jas prenumeruojasi. Mums tačiau kelia susirūpinimo jau kuris laikas besireiškianti bendra išievių apatija, aptingimas ir nesirūpinimas lietuviškais reikalais, o tai pradeda paliesti kiekvieną lietuviškos veiklos sritį. Šiuo reikšniu visi mes turime susirūpinti ir ieškoti priemonių tai blogybei pašalinti.

Kokia Tamstos asmeniška nuomonė dėl A. Skėmos „Baltos drobulės“, sujudiniosios skaitytojus?

Šiuo reikalu bijau reikšti savo nuomonę, nes neturiu tam reikiamų kvalifikacijų. Mano vienas tautietis žemaitis pavadiną tą knygą „Nemazgota paklodė“, nes užsiga vo, kam autorius panaudojo tokiai knygai gražių žemaitišką žodį „drobulė“. Amerikos lietuvių spaudoje gi skaičiau labai gražių atsiliepimų, kurie laiko „Baltą drobulę“ teigiamu inaušį ir mūsų literatūra. Gal vieni ir kiti yra teisingi. Vieno negalima užginčyti — A. Skėmos knyga išjudino skaitytojus, sukėlė gyvas diskusijas, o tai ir reikia mūsų nuobodžiam ir apstingusiam gyvenimui pajavairinti.

Ar Lietuvių Namų Akc. B-vė neturi šiuo metu kokių nors vėl didesnių užsimojimų?

Yra sakoma, kad kas neina į priekį, tas eina atgal. L. Namų B-vė atgal neina, nors didesnių užsimojimų šiuo metu neturime. Siekiame konsoliduotis, sustiprėti, prieš pradėdami naujus darbus.

Vieną didesnį dalyką norėtume įvykdyti L. Sodyboje, jei leis mūsų finansinė būklė. Sezono metu visada trūksta kambarių. Tu rime numatę pastatyti parke kelis mažus namukus (chalets) šeimoms, kad vasaros metu galėtume priimti daugiau atostogautojų (pačiame rume kambarių skaičius atostogaujantiems vis mažės, nes didės senelių ir invalidų skaičius). Tokių namukų kaina yra apie 100-150 svarų. Esame gavę pasiūlymų iš lietuvių nupirkti tokius namukus su sąlyga, kad jiems bus leista vasarą tam tikrą laiką ten atostogauti.

Kokios mūsų blogybės daugiausia kenkia mūsų sugyvenimui ir lietuviškai veiklai?

Be mažiausios abejonės, — apkalbinėjimai, šmeižtai, įtarinėjimai, nepasitikėjimas, piktos kalbos ir p., ir tai ne vieną mūsų atstumia nuo lietuviškos veiklos. Jeigu taip toliau eisime, tai ilgainiui ir su žiburiu nerasime lietuvių, kuris sutiktų dėti į veiklą, kandidatuoti į pirmininkus, direktorius, valdybas ir k. Toks mūsų elgesys veda į savižudybę. Šmeižtų politika veda labai mažas mūsų skaičius, bet jų pasėkos paplinta visur, nežiūrint tai, kad lietuvių dauguma tuo nesiverčia, yra geri, dosnūs, patriotiškai lietuviai, kurie nesigaili nei darbo nei pinigų lietuviškiems reikalams.

(iš 83) įvykdė 35-41 proc. išpareigoto plano pieno gamybos srityje, kiti labiau atsilikę. Balandžio mėnesį buvo iškilmingai išpareigota šiais metais kolchozuose pasiekti karvių pieningumo ne mažesnio kaip 2200 kilogramų iš karvės. Nors antra jame pusmetį 2-3 mėnesiai patys pieningiausi, bet per pirmąjį pusmetį prisiklausė tik iki 883 kg (antrajam pusmečiui lieka 1317) be vandens pagalbos išpareigojama įvykdyti gali būti gana sunku. (LNA)

Naujoji karta, kuri kitaip galvoja

ORAS IS SVETUR RUSIJOJE

Sir Fitzroy Maclean, britų parlamento narys ir garsus knygų autorius, parašęs didelį pasisekimo turėjusią knygą apie Rusiją „Eastern Approaches“, neseniai ir vėl lankėsi Tarybų Sąjungoje.

Savo įspūdžius jis paskelbė „Sunday Times“. Čia pateikiame kai kurias ištraukas iš jo įspūdžių Gruzijoje ir jo nuomonę dėl Rusijos ateities.

Pagal autorių, niekur nėra tiek daug „Teddy Boys“, arba rusiškai vadinamų „Stylyagų“ (nuo žodžio stilius), kaip Tiflėje, Gruzijos sostinėje. Ten, esą, vakarais visos miestai išeinąs pasivaikščioti ir paplėpti ir svarbiausią miesto gatvę ir ten iki vėlybos nakties vaikšto po du, tris, vieni ir kitus žvalgydamiesi, kibindami mergaites ir pasakodami paskutine naujienas. „Stylyagos“ čia pasirodo visoje savo grožybėje. Jų tarpe yra apsirengusių tik languotais marškiniais ir brezentinėmis kelnėmis, bet yra devintų ir „pilną uniformą“: ilgais ir viršų kuodu sušukuotais plaukais, siaurais kaklaraiščiais, aksomu siūty apikaklių ilgais švarkais, siauromis kelnėmis ir šiuo atveju niekuo nepakeičiamais stonais guminių padų batais.

Tas nacionalistiškai nusiteikęs jaunimas prieš porą metų sukėlė Tiflės riaušes, nors tai visiškai neįsivaizduojama Tarybų Sąjungoje. Riaušės buvo sukeltos dėl to, kad Chruščiovas driso suniekinant gruziną Staliną. Stalinas, esą, dabar gruzinų tarp daug populiariausias, negu kai buvo gyvas. Tiflės du policininkai vos neareštavo straipsnio autoriaus. Mat, jis fotografavo gatvę. Policininkai priejo ir laužė rusų kalbą paklausė, ką jis čia daro.

— Fotografuoju, — atsakė autorius.
— Kodėl? — vienbalsiai vėl paklausė policininkai.

— O kodėl ne? — atkirto jiems autorius. Pasikalbėjimas tęsėsi. Policininkai nurodė, kad fotografuoti uždraudta. Tada autorius jiems parodė jam išduotas taisykles, kuriose pažymėta, jog fotografuoti galima. Policininkai tada paklausė, kas jis toks, o kai sužinojo, kad jis turistas, pakaitė toną. Jei turistai, vadinasi, Gruzijos svečiai. Užsimezgė pasikalbėjimas, abu policininkai prisistatė — vienas gruzinas, o antras armėnas. Gruzinas teiravosi, kaip „mūsų Stalino draugas Churchillis gyvena?“, ar gauna pakankamai didelę pensiją? Autorius nurodė, kad Churchillis sunkumų nejaučia.

Armėnas teiravosi, ar D. Britanijoje yra armėnų. Sužinojęs, kad yra ir net nemažai, pastebėjo, kad jie visi turi būti dabar jau tapę lordais.

Po tokio pasikalbėjimo policininkai jau nieko nebesakė dėl fotografavimo. Tik savęs fotografuoti neleido, nes jie patys esą „paslaptis“.

Autorius susidarė įspūdis, kad rusai karo nenori. Gyvenimas po paskutinio autoriaus vizito Tarybų Sąjungoje pasikeitė: autorius vizito Tarybų Sąjungoje pasikeitė gyvenimas Tarybų Sąjungoje buvo paralyžuotas, užšalęs“. Dabar dalinai dėl įvykių rados, dalinai dėl paties Chruščiovo intervencijos gyvenimas juda, ledas lūžta.

Autorius sako, kad Chruščiovas yra užsibrėžęs nepaprastai sunkų ir keblų tikslą. Jis nori padaryti tai, kas Rusijoje yra sunkiausia: nori liberalizuoti tiraniją, pakeisti teroro režimą į švelnesnę valdymo formą, įleisti šiek tiek šviežio oro iš svetur.

Tačiau reikia prisiminti, kad Rusija pa sižymėjo tironais, kaip Stalinas ar Jonas Žiaurusis, kuriems sekėsi geriau, negu carams, norėjusiems įvesti gerų reformų.

Autorius mano, kad Chruščiovui gali pavykti per 15 ar 20 metų pramonės ir ekonomijos srityse pasivyt Jungtines Amerikos Valstybes. Gerėjant gyvenimui, neišvengiamai bus didžiausių pasikeitimų tarybiniam režimui. Tokiuose dalykuose, sako autorius, negalima sustoti pusiau kelėje. Jei jau vieną kartą Tarybų Sąjungos valdovai

davė šiek tiek laisvės savo gyventojams, jiems teks duoti tos laisvės vis daugiau ir daugiau. Įleidus truputį šviežio oro iš svetur, reiks jo leisti vis daugiau. Niekas autoriaus tiek nenustebino, kaip piliečių troškimas sužinoti, kas vyksta užsienyje. Jis ne galėjo suprasti, kokių būdu jiems pavyksta gauti tiek užsienietiškių knygų, madų žurnalų, plokštelių, kokių būdu jie gauna pasiklausyti tiek daug užsienio radijo transliacijų ir kaip jie taip sugeba prieiti prie užsieniečių.

Autorius plačiai aprašo naują klase, naują tarybinę aristokratiją, kurią sudaro naujaip išauklėti, naujieji turtuoliai, karininkai, technokratai ir biurokratai, kurių vaikai važinėja nuosavais automobiliais, šoka „Rock-i-Roll“ ir geria šampaną. Pats Chruščiovas neseniai pasakė: „Auga karta, kuri galvoja kitaip, negu mes“. Ta naujoji karta, tie naujieji žmonės, pagal autorių, nėra pilnai partijos kontroliuojami, ir juo toliau, juo sunkiau bus įsivaičiuoti turintį elementą vesti pagal partijos liniją.

Vieną tokių vyrų autorius paklausė: „Kaip jums atrodo, kodėl Chruščiovas nu-

žudė Nagy?“ „Ak“, tas atsakė, visai nekreipdamas dėmesio, ar kas klausosi, ar ne, „tur būt, todėl, kad jis manė, jog gėda laikyti kalėjime nekaltą žmogų!“ Atsakymas buvo tikrai stebėtinai ciniškas.

Autorius mano, kad vidutinis rusas yra prisirišęs prie savo krašto, kai jis mato tik tai, kas dedasi Tarybų Sąjungoje, tai negali likti visiškai nejautus per paskutinius metus ir gerąją pusę pasukusiems pasikeitimams. Tokie žmonės gali būti geri Chruščiovo talkininkai. Autorius mano, kad, gerėjant gyvenimo lygiui ir proporcingai didėjant laisvei, Tarybų Sąjungoje nebus jo kokių vidinių sukrėtimų. Autorius net prielaidžia, kad jei Rusija žengtų toliau dabartine linkme ir per kokį 20 metų pasivyt Ameriką, tada ir režimas jau būtų tiek pasikeitęs, jog tarp Amerikos ir Rusijos nebūtų skirtumo.

Autorius mano, kad Vakarai neturi bijotis glaudesnių ekonominių ir ypač kultūrinių ryšių su Tarybų Sąjunga, nes tokių ryšių ir bendradarbiavimas Vakarams ne pavojingi, o Rusijoje gyvenantiems žmonėms jie duotų vis daugiau ir daugiau jų to trokštamo „šviežio oro“.

Kanados lietuviai atlaiduose

Rašo Pranys Alšėnas

Visi, be abejonės, su gana dideliu pietizmu prisimename Lietuvą, savo brangią ir mylimą Tėvynę, šiandieną žiaurais priešais pavergtą, o kartu su ja ir visą anuometinį gyvenimą Lietuvoje, su jo gražiomis tradicijomis, dainomis ir giesmėmis, taip pat ir su lietuviškais atlydais. Prisimename tas pakilios nuotaikos dienas, kada plentais ir vieškeliais, keliais ir keleliais traukdavo žmonės į miestelius, kai kuriame nors jų vykdavo Šv. Trejybės, Šv. Baltramiejaus, Šv. Onos atlydai. Tuomet laukę takeliai tik baltuodavo moteriški skarelėmis, joms bekiutinant į bažnyčią...

Deja, išplėšė iš mūsų Tėvynę žiaurus priešas, o su ja kartu ir tuosius atlydus. Nūdien mes nebegalime jų lankyti, bet, tikime ir tvirtai tikime, kad dar ateis laikas ir klatingasis okupas turės palikti mūsų šventąją žemę.

Pakol tai įvyks, lietuviai nesėdi rankų sudėję ir svetur gyvendami. Jie dirba, jie veikia visose srityse: Tėvynės vadavimo bare, kultūrinio darbo dirvonuose, o taip pat ir religijos bei savųjų gražių papročių išlaidų kymo srityse. Jie ir svetur tuosius paminklinius, lietuviško stiliaus kryžius, daro kitokių savo pėdsakų atžymėjimus. Kiek žinoma, štai, Didž. Britanijos lietuviai pastatė lietuvišką kryžių savojoj Sodyboj, o ka nadičiai lietuviai pernai pastatė gana puošnų kryžių stebuklingoj ir šventoj Kanados kankinių vietovėj — Midlande. Tenai XVII šimtmetyje buvo nužudyti, ir mirė kankinių mirtimi aštuoni prancūzų jėzuitai misijonieriai, skelbusieji tikėjimo tiesas ir nešę pradinę civilizacijos dvasią šiam kraštui. To visko anuomet nenorėjo prisiminti anuometiniai šio krašto — Kanados — gyventojai indėnai, todėl jie ir žudė misijonierius. Jų nužudymo vietoj dabar pastatyta puiki šventovė ir atkasinėtos bei restauruotos visos tos vietos, kur anuomet gyveno ir kur žuvo minėti tikėjimo apaštalai.

Lietuviškasis kryžius, kuris taipgi pavadintas prasmingu Lietuvos kankinių kryžiumi, yra pastatytas labai gražioje ir ryškioje vietoje, ant puikiai atrodančio kalnelio, o ir prie pat kankinių šventovės bažnyčios. Jis pastatytas Kanados Lietuvių Katalikų Federacijos pastangomis, o kryžiaus projekto autoriumi yra inž. arch. Dr. A. Kulpavičius.

Lygiai prieš vienerius metus tas kryžius buvo pašventintas O šiemet, rugpjūčio 3 d., Kanados lietuviai tenai vėl itin gausiai buvo suvažiavę iš visų plataus šio krašto kampų ir kampelių. Tai buvo tarytum jų suvažiavimas į lietuviškuosius atlydus.

Šiemetinis lietuvių katalikų piligrimažas į Kanados šventovę ir prie kankinių kryžių Midlande buvo dedikuojamas pagerbti 500 m. jubiliejui nuo Šv. Kazimiero gimimo.

Tą dieną Midlande dalyvavo J.E. Arkivyskupas Giovanni Panico, Apaštališkasis Delegatas Kanadai, J.E. Vyskupas Vincentas Padolskis iš Romos, penki lietuviai kunigai ir apie 1.500 lietuvių maldininkų.

Asistuojant Toronto lietuvių Šv. Jono parapijos klebonui kun. P. Ažubaliui ir Hamiltono lietuvių parapijos klebonui Dr. J. Tadaraskui, Šv. Mišias atliko J.E. Vysk. V. Padolskis. Po to bažnyčioje sveikinimo žodį į lietuvių tarė vietinės šventovės klebonas.

Po pertraukos buvo apeiti Kryžiaus keliai, vedą į gretimais esantį kalnelį. Kryžiaus keliams vadovavo Toronto kitos — Prisiškėlio parapijos klebonas Tėv. Pranciškonas Placidas, OFM.

Po to visi maldininkai buvo susirinkę prie Lietuvos kankinių kryžiaus. Buvo atėję ir abu Ekscelencijos. Deja, pradėjus lyti, visi turėjo vėl rinktis į bažnyčią. Tenai Vysk. V. Padolskis pasakė itin ilgą ir prasmingą pamokslą, pabrėždamas to lietuvių suvažiavimo reikšmę ir primindamas, kad šandien, kenčiančio mūsų Tėvynės, o taip pat ir Sibiro išstrėmimo, yra priėję daugybė Lietuvos kankinių kapų, kur, Ekscelencijos tvirtu įsitikinimu, dar mes statysime kryžius ir lietuviškias šventoves.

Palaiminimo švenčiausiuoju apeigas atliko Arkiv. D. Panico, kuris taipgi tarė lietuvių žodį, tik anglų kalba. Pabaigoj savo žodžio Ekscelencija perskaitė iš raščelio ir porą sakinių lietuviškai: „Telaimina Aukščiausis lietuvių darbus ir žingsnius ir tepriartina jų Tėvynei laisvės dienas“.

Po visų pamaldų, apsirūpinę gausiais suvenyrais ir pasigrožę apylinkės stebuklingai gražiais vaizdais, lietuviai, kas savomis mašinomis, kas autobusais, traukė į namus. Midlandas nuo Toronto yra už 90 mylių. Maldininkų daugiausia buvo iš Toronto, bet buvo ir iš kitų Kanados vietovių.

BRUSELIN IŠVYKO TIK TRYS KONCERTUOTOJAI IS LIETUVOS

Liepos 25 d. per Maskvą į Bruselį iš Vilniaus išvyko švedo ansamblio trejetukas: birbyninkas Pranas Tamošaitis su kanklininkais Regina Tamošaitiene ir Antanu Žemaičiu. Tik jie bus „LTSR“ reprezentantai šioje valdomų tautų koncerte Pasaulyje parodoje. (LNA)

NUOSTABIOS GALIMYBES SUKČIAUTI

Kauno auto transporto įmonei priklauso ir viešosios benzino pardavimo stotys, iš viso šešios. Apie jų veikimą rašo pati „Tiesa“:

„Benzino stotelė. Darbas teka įprasta vaga. Iš Kęstučio gatvės kartas nuo karto įsuka sunkvežimis. Šoferis paduoda benzino išdavėjui M. Pociui taloną. Šis pripildo mašinos baką degalais.

„Bet štai prie stotelės privažiuoja „Pobieda“. Kai Pocius paprašo benzino talono, šoferis pakrato galvą. Toliau seka pasikalbėjimas be žodžių. Išdavęs benzina, Pocius pirštu pakviečia šoferį į čia pat lyg tyčia įrengtą tamsią kamaraite. Už kelių sekundžių „Pobieda“ išvažiuoja, o Pocius pinigine pasunkėja keliasdešimčia rubliu.

GINKLUOTŲ PAJĖGŲ ĮSIVERŽIMAS Į STEINSTUECKEN (Berlyno eksklavą)

Vokietijos buvusi sostinė, Berlynas, yra šiandien ypatingoje padėtyje. Aplink Berlyną stovi sovietinė kariuomenė, o sąjungininkų kariuomenių okupuota dalis sudaro lyg salą raudonojoje jūroje. Tų salų yra net dvi. Didžioji sala su dviem su puse milijono gyventojų ir mažoji Steinstuecken su vos keletu tūkstančių gyventojų. Š. m. rugpjūčio 7 d. įsiveržė DDR liaudies policija į šią Berlyno dalį ir suėmė politinį bėglį, kuris ieškojo ten politinės prieglaudų. Panašūs įsiveržimai vyksta jau ne pirmą kartą. Jie visi baigėsi tuo, kad sovietiniai daliniai po derybų pasišalindavo. Šį kartą įsiveržimas buvo labai trumpo pobūdžio. Įsiveržė apie 800 ginkluotų policininkų. Amerikiečių komendantas gen. Hamlett pasakė protestą sovietų komendantui Zacharovui, kuris antradienį (rugpjūčio 12 d.) savo atsakyme pažymė, kad jokio įsiveržimo nesą buvę, o DDR liaudies policijos dalinys „per apsirikimą“ peržengęs sieną, o pastebėjęs klaidą tuoj pasitraukęs. Jis to dėl pataria su protestu kreiptis į DDR vadovybę. Gen. Hamlett tokiu atsakymu nepasitenkino ir naujai kelia sovietinės atsakomybės klausimą. (A. Suomis)

„Per dieną Pocius tokių „zūčių nušau-na“ keliolika. Jo kišenė išsipučia. Kai jis grįžta į namus, medžioji ima Pocių pakeičti Zezevas.

„Tokiais pat metodais dirbama ir kitose penkiose ūkiui priklausančiose stotelėse.“ (LNA)

PASAULYJE

— Kadangi D. Britanijoje atostogaujantieji prancūzų studentai gana triukšmingi ir kavinėse ir baruose būriais susimetę ilgai sėdi prie vieno stiklo, kai kurios sveitainės išskubino pranešimus, prašančius juos nebeuždeinėti.

— Kazachstane, kaip rašo „Pravda“, tarybiniai pareigūnai sunkiai pramonei skirtas lėšas panaudojo suorganizuoti cirkui, pastatyti teatrui, plaukiojimo baseinams ir šunidėms.

— Austrijoje buvo didelių potvynių.

— Argentinoje sudužo lėktuvas; žuvo 12 žmonių.

— Britų lėktuvas Comet perskrido Atlantą per 6 val. 15 min.

— D. Britanijon atplaukė amerikiečių atomu varomas povandeninis laivas Nautilus.

— Murmonai už 600.000 svarų netoli Londono pasistatė pirmąją D. Britanijoje bažnyčią, kuri aptarnausianti dar švediją ir Olandiją.

— Čekai jau paleido amerikietį studentą, kuris buvo suimtas, kai peržengė sieną, kad draugai nufotografuotų jį už spygliuotos vielos.

— Mirė buvęs vokiečių karininkas Schlegel, kuris karo metu savo rizika išgabeno apsaugoti iš bombarduojamo Monte Cassino vienuolyno meno turtus.

— Rytų Berlynas uždraudė savo studentams dalyvauti V. Berlyne ruošiamame katalikų suvažiavime.

— Sudužo iš P. Rodezijos skridęs lėktuvas, ir žuvo 35 keleiviai.

RUDUO ATEIS GREIT...

Nors šiuo metu didžiama mūsų rengiamės atostogauti, nors turime vidurvasarį, bet nepastebimai greit atsilinks ruduo, o po jo tuoj pat ir žiema. Ne vienas mūsų, artėjant rudenii ir žiemai, stengiasi savuosius apginti ne tiek vasaros drabužiais, bet ypač žiemos metui. Praktiškiausia yra pasiūsti jiems vilnones medžiagas, vataliną, šiltus batus, šiltus apatinius baltinius, skaras ir t.t.

Kiekvienas siuntėjas turi atsiminti, kad ir jiems reikia laiko išgauti medžiagų pasiūdinti eilutes, apsiaustus ir pan.

Todėl dabar pats laikas jau tokius siuntinėlius užsakyti, kad jie laiku pasiektų adresatus. Toje srityje jums geriausiai patarnaus **TAZAB, LIETUVIŲ SKYRIUS, 1, Ladbroke Gardens, London W.11** Tie, kurie ruošiatės atostogauti, ar prie progos apsilankyti Londone, prašomi užsukti asmeniškai į 1, Ladbroke Gardens, London W.11. (Pasiekama požemin. traukiniais nuo Holand Park stoties arba nuo Ladbroke Grove stoties, gi autobusais ypač patogų pasiekti Nr. 15, 7 ir 52.

Suprantama, kad atostogoms vykstant kiekvienas turi išlaidų, tačiau visiems, ypač gyvenantiems Anglijoje, duodama be jokių nušimčių lengvos išsimokėjimo sąlygos.

Todėl, jei jau siunčiate, tai visada pirmoje eilėje užsukite, ar parašykite šiuo reikalu: **TAZAB, Lithuanian Dept., 1, Ladbroke Gds., London W.11.** Skubiam reikalui esant prašoma skambinti telefonu **Park 2139.**

Siunčiame nemokamai lietuvių kalboje iliustruotus katalogus. Pagėdaujantiems pasiūnciama pasirinkimui medžiagų pavyzdžiai.

ŠIUO METU DAUG PREKIŲ, YPAČ MEDŽIAGOS IR ODOS YRA ŽYMAI ATPIGINTOS!

KAS - NE - KAS, O LIETUVIS LIETUVIUI

TIKRAI GERIAUSIAI IR PIGIAUSIAI

PATARNAUS!

Jeigu netikite, tai siuntinių reikalų kreipkitės į vienintelę lietuvišką šios srities įstaigą —

BALTIC STORES LTD.

(savininkas Z. Juras)

421, Hackney Rd., London, E.2.

Tel. SHO 8734

Ji SIUNČIA SIUNTINIUS Į LIETUVĄ, Į SIBIRĄ IR BET KUR.

Patarnauja greit, atsako į laiškus skubiai, informacijų teikia tuojau.

Lietuviškus kainoraščius galite gauti visados.

Jeigu negalite su užsakymu tuojau atsiųsti pinigų — nesirūpinkite: siuntinys bus skubiai išsiųstas.

Jeigu ieškote siuntiniais maisto dalykų pigliausiai — rašykite tik mums, nes kitur niekur nebus taip pigu.

Jeigu ieškote, kas pigiausiai pasiūncia jūsų pačių sudarytuosius siuntinius, adresuokite mums ir įsitikinkite.

Jeigu išsiuntę siuntinį neramiai miegate, tai siųskite tik per mūsų įstaigą, nes mes pasiėmę išsiųsti imamės kartu ir atsakomybę.

RAŠYKITE MUMS:

BALTIC STORES LTD.

421, HACKNEY RD., LONDON, E.2.

ARBA UŽEIKITE PATYS! NEUŽMIRŠKITE, KAD LIETUVIUI GERIAUSIA EITI TIK PAS LIETUVI!